

Je woont in een straat in de wijk Nieuwe park in Gouda. Die straat heet Vincent Hamanstraat. Maar wie weet nog wie of wat "Vincent Haman" eigenlijk was?

Vincent Haman door Willem Paap

"De Hamans waren en zyn geboren letterkundigen. Wel is by het graf van menig Haman op het vele gewezen dat de afgestorvene als historicus ook, als theoloog en - by 't graf vergeve men een hartelyk woord - als wysgeer zelfs gelezen had en naverteld; wel zyn er enkelen, daar er heelemaal niets te zeggen was, onder den treurwilg in hun open graf knappe juristen genoemd; maar het werk van hun leven, het streven hunner dagen, de arbeid hunner nachten, het was versjes maken, versjes vertalen, opstelletjes schryven, uit Goethe-Dante-Vondelen gaan."



Vincent Haman

Zo begint de Vincent Haman.

Zo begint de Vincent Haman. Sommige ouderen in onze wijk zullen zich deze titel misschien nog herinneren. Hij hoort thuis in de literatuurgeschiedenis in de periode van "De Beweging van Tachtig" (1880). Maar er is toch iets heel bijzonders aan de hand met dit boek. Het is namelijk niet zomaar een roman, het is een **sleutelroman**. Een sleutelroman is een boek dat eigenlijk over echt bestaande personen gaat, en dat je -als je de 'sleutel' hebt- (=wie in het boek correspondeert met wie in het echt) meestal met andere ogen zal lezen.

Ook nu nog worden er veel sleutelromans geschreven. Een voorbeeld is "Onder professoren" van W.F.Hermans, of de romancyclus "Het Bureau" van J.J. Voskuil. Het is ook best een probleem dat je hebt als schrijver: waarover moet je schrijven? De meeste schrijvers blijken immers dicht bij huis te beginnen: met hun eigen ervaringen. Maar een sleutelroman is toch iets meer. Zo'n roman is vaak met een bedoeling geschreven: de schrijver wil afrekenen met (literaire) vijanden of iets of iemand belachelijk maken. En zo'n roman is ook Vincent Haman.

Wie was Willem Paap?

Geboren in 1856 kwam Paap uit een eenvoudig gezin, dat het niet breed had. Zijn vader stierf reeds vroeg. Studeren was aanvankelijk geen optie; Paap werd onderwijzer. Maar een vermogende kennis stelde hem in staat alsnog een academische studie te volgen. Eerst koos hij letterkunde als vak, maar ging op advies van zijn vriend Multatuli (de schijver van Max Havelaar!!) spoedig over op de rechtenstudie. Nadat

hij in 1887 was gepromoveerd, vestigde hij zich als advocaat in Amsterdam. In 1923 stierf hij in Zeist.



Willem Paap

De afrekening met de Nieuwe Gids door "Vincent Haman"

Willem Paap was betrokken bij de oprichting van De Nieuwe Gids in 1885. De jonge schrijvers en dichters die omstreeks 1880 in Amsterdam een letterkundige vereniging oprichtten onder de naam *Flanor*, waren erg ontevreden over het toenmalige literaire klimaat. Zij walgden van het gerijmel van de burgerlijke domineedichters waarin godsdienst en huiselijkheid als idealen werden bezongen en besloten een eigen tijdschrift op te richten. Maar dat ging niet lang goed. Er ontstond binnen de redactie al snel een diepe verdeeldheid. Aan de ene kant had je de "geëngageerde schrijvers": mannen die schreven om daarmee de maatschappij een dienst te bewijzen. Aan de andere kant het "l'art pour

l'art-ideaal": je schrijft omdat je schrijft, omdat je kunst wil scheppen en nergens anders om.

De roman, *Vincent Haman*, opgedragen ter nagedachtenis aan Multatuli, is een afrekening met de (hoofd)redacteuren van de Nieuwe Gids en andere schrijvers van de Beweging van Tachtig. En omdat Willem Paap behoorlijk onder invloed stond van Multatuli, is het een boek geschreven met een scherpe pen. Het heeft heel wat stof

doen opwaaien. Jammer genoeg is het geschreven in een taalgebruik dat we tegenwoordig nog maar met moeite kunnen lezen. En het helpt ook al niet dat we niet meer thuis zijn in de literatuur van 120 jaar geleden. En dan heb je nog de spelling die niet meer zo toegankelijk is. Maar ja, wat wil je ook in een land waarin zoveel spellingshervormingen zijn...

Toch zou ik zeggen: als je in de Vincent Hamanstraat woont, moet je eigenlijk het boek wel gelezen hebben....(al zal het heel wat moeite kosten).